դիրքեր բռնելու հոգը դարձաւ Դաշնակցութեան ձգտումների ելակէտը,—ձեռք ձգել կուլտուրական-կրթական հաստատութիւնները և պաշարել ամենուրեք իր մարդկանցով։

Ահա Դաշնակցութեան սպեկուլատիւ տակտիկը՝ իր արտաբերած «լուրջ պատառներով»։ Intimus

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՏՕՆԻ ԲԱՑՈՒՄԸ ԷՋՄԻԱԾՆՈՒՄ

Այսօր, հոկտ. 13-ին, Էջմիածնում պաշտօնապէս սկսվում են հայ տառերի գիւտի 1500 ամեայ և հայ տպագրութեան 400-ամեայ միացեալ յոբելեանական հանդէսները։

Այդ առիթով աւելորդ չենք համարում ստորև առաջ բերել այն ծրագիրը, որով սկսվելու են հանդէսներն Էջմիածնում։

Երէկ, հոկտ. 12-ին, երեկոյեան Նորին Վեհափառութիւնը հանդիսաւոր թափորով իջաւ Մայր Տաճար, ուր տեղի ունեցաւ նախատօնակ ս. Թարգմանչաց յիշատակին։

Այսօր, շաբաթ, ս. Թարգմանչաց տօնին, հոկտեմբերի 13-ին, հանդիսաւոր զնացքով Նորին Վեհափառութիւնը մեկնում է Օշական՝ ուղեկցութեամբ ամբողջ միաբանութեան և պատգամաւորութիւնների։

Պատարագ ս. Մեսրոպի գերեզմանի վրա։

Հայրապետական մաղթանք։

Պատարագից յետոյ պատգամաւորների բանախօսութիւններ, հեռագիրների և ուղերձների ընթերցում ս. Մեսրոպ եկեղեցու բակում։

Վաղը, կիրակի, հոկտեմբերի 14-ին, Մայր Տաճարի Իշման սեղանի վրա կը կատարվի հանդիսաւոր պատարագ, ապա հոգեհանգիստ զրի և տպագրութեան վաստակաւորների յիշատակին։

Նոյն օրը պատարագից յետոյ կը լինի ցերեկոյթ երաժշտութեամբ և երգեցողութեամբ։

Շաբաթ և կիրակի երեկոները հրավառութիւն և երաժշտութիւն վանքի և ճեմարանի բակում։

Այս ծրագրով սկսվում է յոբելեանական տարին Էջմիածնում այսօրվանից, հոկտ. 13 ից, և տեւելու է մինչև 1913 թ. հոկտ. 12-ը, երբ և նոյն ս. Թարգմանչաց տօնին, փակվելու է յոբելեանական տարին Էջմիածնում, ազգային հաստատութիւնների մասնակցութեամբ։

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՅՕԲԵԼԵԱՆԻ ՇՈՒՐՋԸ

Համազգային տօնի առիթով՝ այսօր, առ. ժամը 10-ին Թիֆլիսի Վանքի աւ.-եկեղեցում կը կատարվի հոգեհանգիստ ս. Սահակ և ս. Մեսրոպ Թարգմանիչների յիշատակին։ Վաղը, կիրակի, նոյնպէս ժ. 10 ին առաւօտեան, նոյն եկեղեցում կը լինի հայրապետական մաղթանք։ Բոլոր հայ կրթական հաստատութիւնների աշակերտ-աշակերտուհիները իրանց ուսուցչական և հոգաբարձական մարմինների հետ Թիֆլիսի կօնսիստօրիայից հրաւիրվում են ներկայ լինելու հոգեհանգստին և մաղթանքին։

—

Յոբելեանական տարվայ ընթացքում դպրոցներում և այլ ազգային հաստատութիւնների մէջ կազմակերպվելու են երեկոյթներ, ցերեկոյթներ, համերգներ, դասախօսութիւններ ժողովրդի և աշակերտութեան համար, այլ և էքսկուրսիաներ դէպի Օշական։

Տարվայ ընթացքում լինելու է ժողովարարութիւն և դրամական նուիրատուութիւններ յօգուտ դպրոցական ֆոնդի։

—

«С.-Петерб. Вѣдомость»-ի հոկտեմբերի 6-ի (№ 224) համարում տպված է մեր հայրենակից Միք. Ալեքսանդրեանի մի մեծ առաջնորդող յօդուածը «Հայ ազգի երկու ազգային-կուլտուրական ակտերի յօբելեանը» վերնագրով, որով ծանօթացնում է ռուս հասարակութեան հայ գրերի գիւտի և հայ տպագրութեան պատմութեան հետ։ Յօդուածի վերջում հեղինակը՝ խօսելով Թիւրքիայի հայերի ծանր դրութեան մասին, ասում է, թէ նրանց նայուածքը յառած է քրիստոնէական մեծ պետութեան Ռուսաստանի վրա։

—

Հայ տպագրութեան և գիրերու գիւտին յոբելեանը պիտի կատարուի 10 օրէն Էջմիածնի մէջ։ Ինչպէս յայտնի է, հրաւէր եղած էր Պոլսոյ պատրիարքարանին, որպէսզի մասնակցի կատարուելիք հանդէսներուն։ Սրբազան պատրիարքը այս անգամ հրաւէր ուղղելով յանձնաժողովի անդամներուն, նիստը տեղի ունեցաւ նախագահութեամբ Դուրեան սրբազանի, բայց նկատելով որ երկրին պատերազմական վիճակին պատճառաւ անկարելի է պլուխ հանել յանուն հայ տպագրութեան կազմուելիք զումարը, կարեւոր աշխատութիւններ հրապարակ հանելու և կրթական գործը քաջալերելու համար, գրով մը այս պարագաներն և յոբելեանի օրուան շատ մօտը լալը հաղորդուեր է սրբազան պատրիարքին, բաղձանք յայտնելով միևնոյն ատեն որ պոլսահայոց մասնակցութիւնը տեղի ունենայ յառաջիկայ տարի, արժանաւորապէս տօնելու համար զայն։ («Բիւզանդիոն»)

—

Ստացանք «Տարազի» հոկտեմբերի №-ը՝ ամբողջովին նուիրված հայ տառի և տպագրութեան։ Պատկերները հոխ են։ Գարեգին վարդապետը յատուկ յօդուածով և 11 նկարներով պատմում է հայ տառերի զարգացումը։ Յօդուածներ ունեն Ստ. Մալխասեանց, Ատրպետ, Նիկ. վ. Տէր-Աւետիքեան, Լեոնիդ և այլն։ Յատկապէս «Տարազի» այս №-ի համար Բարէպէ վարդ.-ը լուսանկարել է Գէորգ V-ի պատկերը իր շքախմբով Օշական։ Մեսրոպի գերեզմանեկեղեցին, Օշականի ընդհանուր տեսարանը։ Կան բազմաթիւ զրչագրեր, ծաղկանկարներ, զարդագրեր։

—

«Տարազը» առաջարկում է Էջմիածնի Կենտ. Յօբել. Յանձնաժողով պրէզիդիումի մէջ մտցնել Վենետիկի և Վիէննայի Մխիթարեան կաճառների ներկայացուցիչներին, իբրև մնայուն անդամներ Կենտ. Յանձնաժողովին, և կայանալիք կօնգրէսի պարագումներին մէջ մտցնել տառերի բարեփոխման խնդիրը։

—

«Արարատ-Տարազի» և Գրական-Գեղագիտ. Սալօնի կողմից պատգամաւորներ են Էջմիածնում և Օշականում այդ թերթերի աշխատակիցներ՝ Յուսիկ արքեպիսկոպոս, Բարգէն, Գարեգին, Ն. Տէր-Աւետիքեան վարդապետները և Գէորգեան ճեմարանի ուսուցիչներ Ստ. Կանայեան և Յար. Պետրոսեան։

ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

Զորեքշաբթի, հոկտ. 11-ին Թիֆլիսում կայացաւ հայ ազգաբնակութեան տարբեր խաւերի ներկայացուցիչների բազմամարդ ժողով, որ բացեց Հ. Առաքելեան։ Առաքելեան բացատրեց, որ Թիֆլիս քաղաքի հայութիւնը ևս բարոյական պարտականութիւն ունի, միւս հայաբնակ կենտրոնների նման, անմասակից չը մնալ այն մեծ հազգային տօնին, որ կատարվելու է Էմիածին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի անօրինութեան այս հոկտ. 13-ից մինչև 1913 թ. հոկտ. 12-ը հայ տառերի գիւտի 1500-ամեայ և հայ տպագրութեան 400-ամեայ միացեալ յոբելեանի առիթով։ Ներկայ ժողովը խորհրդակցելու է այն ձևի մասին, որով Թիֆլիսի հայութիւնը ևս մասնակցելու է այդ նշանակալից հանդիսին։ Առաքելեան խնդրեց ժողովականներից ընտրել նախագահ և քարտուղար։

Ընտրվեց նախագահ Հ. Առաքելեան։

Նախագահը Գ. Մելիք-Ղարագեօզեանի, Ալ. Բիշմիշեանի և բժ. Ստեփանեանի հարցերին պատասխանելով լրացնում է իր առածները՝ թէ 1912 թ. հոկտ. 13-ից մինչև 1913 թ. հոկտ. 12-ը, յոբելեանական տարի համարվող ժամանակաշրջանում, բոլոր հայկական հասարակական ու դպրոցական հաստատութիւններում և այլ հիմնարկութիւններում կարող են լինել տօնակատարութիւն, հանդէսներ։ Իսկ 1913 թ. հոկտ. 12-ին, ս. Թարգմանչաց տօնի օրը, մեծ շուքով փակվելու է յոբելեանը։ Մինչ այդ՝ պատրաստված կը լինեն գիտական հրատարակութիւններ հանդէսի մասին, իսկ հոկտ. 12-ին Էջմիածնում նախագծվում է գումարել հայազգեաների ընդհանուր ժողով։

Բայց այս հոկտ. 13-ին Էջմիածնում կայանալիք հանդիսին Թիֆլիսի հայութիւնը պէտք է որ մասնակցէ՝ օրինակ յատուկ պատգամաւորութիւն ուղարկելով։

Ալ. Բալանթար կարծում է, որ բացի Էջմիածնի կազմած տօնակատարութեան ծրագրից՝ անհրաժեշտ է, որ ընտրվի մի մասնաժողով, որպէսզի նա զանազան հայաբնակ տեղերում կազմակերպէ դասախօսութիւններ, ընթերցաններ, զրոյցներ յոբելեանի նշանակութեան մասին։ Կարելի է նաև հրատարակել հանրամատչելի բրօշիւրներ։ Մի խօսքով՝ մասնաժողովը պաշտօն է ունենալու մարմնացնել տօնի նշանակութիւնը ժողովրդական մասսաների մէջ։ Իսկ թող իր կարգին լինի դպրոցական ֆոնդը։

Գ. Մելիք-Ղարագեօզեան գտնում է, որ ներկայ ժողովը անձեռնհաս է ընտրել Թիֆլիսի մասնաժողով որևէ ծրագիր մշակելու համար։ Այսօր կարելի է ընտրել մի քանի պատգամաւորների, որոնք Էջմիածնում կարող են ծանօթանալ այնտեղի կենտրոնական Յանձնաժողովի մշակած ծրագրի հետ համաձայնօրէն և, վերադառնալով Թիֆլիս, կարող են հրաւիրել աւելի բազմամարդ ժողով իրանց տեղեկութիւններին իրազեկ անել տալու և նոր մի ծրագիր մշակելու համար։

Բժ. Կ. Ստեփանեան գտնում է, որ անպայման պէտք է ընդունել Էջմիածնի կենտրոնական Յանձնաժողովի հեղինակութիւնը և վերջնական ծրագիր մշակելու նրա իրաւունքը։ Բայց Թիֆլիսում ընտրվող մասնաժողովը, չունենալով բնաւ կարգադրութիւններ անելու ֆունկցիաներ, այլ լինելով սոսկ խորհրդատու Էջմիածնի Յանձնաժողովի ծրագիրը լրացնելու առաջարկութեան իրաւունքով, պէտք է իրաւամբ կազմակերպէ Թիֆլիսում ամբողջ տարվայ ընթացքի տօնակատարութիւնը։

Յուզուրեան ք. աւելորդ է գտնում պատգամաւորութիւն ուղարկելը, որի գնումց կարելի է Էջմիածին շնորհաւորական հեռագիր ուղարկել։ Իսկ մասնաժողով հարկաւոր է ընտրել։

Նախագահը ձեակերպում է եղած առաջարկութիւնները և ժողովի հաւանութեանն է թողնում նախ՝ պատգամաւորութիւն ուղարկելու խնդիրը, որը լուծվում է դրական մտքով։ Որոշվում է նաև պատգամաւորների թիւը ընդունել 5—6 անձն տարբեր հասանքներից։

Տրված անուններից շատերը հրաժարվում են և մնում են ընտրված հետեւեալները՝ 1) Գ. Մելիք Ղարագեօզեան, 2) տիկ. Ս. Դանիէլ-բէկ, 3) Բարսեղ Առաքելեան, 3) հայր Մանդակունի, 5) Մինաս Սուլխանեան, 6) Հ. Առաքելեան, 7) Ալ. Բալանթար (վերջին երկուսը արդէն ընտրված էին ներկայացուցիչներ արտասահմանից)։

Ապա նախագահի առաջարկութեան համաձայն ժողովը ընդունում է մասնաժողով հաստատելու հարցը ևս բժ. Ստեփանեանի ձեակերպութեամբ և Ալ. Բալանթարի յարուցած պարտականութիւններով, որ ունենալու է Թիֆլիսի մասնաժողովը։ Թիֆլիսի մասնաժողովը անշուշտ մշտական կապ է պահպանելու Էջմիածնի հետ։

Մասնաժողովի անդամներն են՝ Առաքելեան Հ., Բալանթար Ա., Սպէնդիարեան Ց., Մալխասեանը Ստ., բժիշկներ Ազասարեան, Ստեփանեան, Շեխան, Նաւասարդեան, Ղազազեան և Բարայեան Ա., Բաշինջաղեան Գ., Բիշմիշեան Ալ., Ղորղանեան Ց., Տէր-Սարգսեան, Մելիք-Ղարագեօզեան Գ., Մելիք-Ազարեան Ա., Միլեան Ա., Աֆրիկեան Ե., Սուլխանեան Մ., Շիրինեան Կ., Մամուլեան Ե., Բալաղեան Ս., Մկրտումեան Բ., Պալեան Մ., դերասան Աբէլեան Ց., տ. Մայսուրեան, Բենիկ վարդ., Սահակ ք. Սահակեան (Մողնու միաբան), Յուզուրեան ք., Երվնկեան Եղնիկ քահ., Տ. Նազարեան, տ. տ. Ս. Վ. Արզութեան-Երկայնաբազուկ, Ս. Դանիէլ-բէկ, Հ. Մարտիրոսեան, Հ. Ակստամեան, օր. Կատ. Մուրադեան, տ. Ս. Պետրոսեան, կին բժ. Նաբաթեան։

Բժ. Բ. Նաւասարդեանի առաջարկութեան համաձայն՝ ժողովը յիշեալ մասնաժողովին թողից հրաւիրել իր կազմը ուժեղացնելու համար նաև դրսից օժանդակ անդամներ։

Ցանկութիւն յայտնվեց նաև ի միջի այլոց, որ եթէ հնարաւոր է՝ որևէ կերպ համերաշխութիւն կապվի Թիֆլիսում գոյութիւն ունեցող յոբելեանական յանձնաժողովի հետ, համազգային այս մեծ տօնին մի կողմը թողնելով հայկական աւանդական անմիաբանութիւնն ու անհայտութիւնը...

Ե.

ԱՄԵՆ ԻՆՉ ԱՆԱՐԽԱՑԻ ՃԱՆԿԵՐՈՒՄ

Ինչու համար է մամուլը, ինչու համար են հասարակական ժողովները և կամ մասնաւոր խորհրդակցութիւնները։

Այս հարցերին պատասխանը մարդիկ, թերևս նոյնիսկ և տգէտները կը պատասխանեն, որ մամուլը իսկապէս նրա համար է, որպէսզի նրանով հրապարակ գան կեանքի մէջ անյայտ մնացած շատ ու շատ խնդիրներ, անդրադառնան նրա մէջ մեր կեանքում տակաւին հում մնացած բազմաթիւ հարցեր ու զործեր։

Նոյն մարդիկ անպայման պիտի պատասխանեն նաև, որ հասարակական ժողովներն ու խորհրդակցութիւնները անկասկածելի պարտաւորութիւններ ունեն մամուլում շրջանառվող արտայայտված հասարակական բազմաթիւ այդ խնդիրները կոել, կոփել, սանկցիա տալ նրանց ու ապա թէ կիրառութեան առնել։